

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

VIPINÄÄ VAPINAAN

Koulutettujen vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden ryhmätoiminnan kehittäminen Suomen Punaisen Ristin Oulun piirissä

Virpi Paaso

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11 / 2013

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Virpi Paaso	Sivumäärä 32 ja 11 liitesivua
Työn nimi VIPINÄÄ VAPINAAN - Koulutettujen vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden ryhmätoiminnan kehittäminen Suomen Punaisen Ristin Oulun piirissä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Juha Niiranen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Suomen Punaisen Ristin Oulun piiri, Pauliina Tiiro	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Suomen Punaisen Ristin Oulun osastossa toimivan VAPINA-ryhmän toimintaa. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, onko mahdollista levittää kyseistä ryhmätoiminnan muotoa muihin Oulun piirin alueen osastoihin. VAPINA-ryhmä koostuu koulutetuista päihde- ja seksuaaliterveystyön vapaaehtoisista, jonka tarkoituksena on tuoda vapaaehtoiset yhteen suunnittelemaan ja luomaan yhteistä toimintaa.</p> <p>Kehittämisideoita kerättiin vapaaehtoisilta kyselytutkimuksen avulla sekä VAPINA-ryhmään kuuluvilta että Oulun piirin muiden osastojen päihde- ja seksuaaliterveystyön vapaaehtoisilta. Kyselyssä haluttiin myös tietoa siitä, miten vapaaehtoiset kokivat nykyisen ryhmätoiminnan kokonaisvaltaisen tilanteen ja tarpeen omassa osastossaan. Lisäksi kyselyssä toivottiin heidän valottavan historiaansa ja motivaatiotaan vapaaehtoisina toimimisessa.</p> <p>Opinnäytetyössäni tuon esille Suomen Punaisen Ristin toimintaa yleisesti. Koska tutkimuksen kohteena on vapaaehtoisten koulutettujen päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden ryhmätoiminta, opinnäytetyössä käytetty teoriaosuus valaisee ennen kaikkea Suomen Punaisen Ristin toteuttaman päihde- ja seksuaalikasvatuksen näkökulmaa.</p>	
Asiasanat vapaaehtoistyö, päihdekasvatus, seksuaalikasvatus, järjestö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Virpi Paaso	Number of Pages 32 and 11 attachments
Title Vipinaeae Vapinaan	
Supervisor(s) Juha Niiranen	
Subscriber and/or Mentor Finnish Red Cross Oulu's district, Pauliina Tiiro	
Abstract <p>This thesis is about developing function of the Finnish Red Cross Oulu department's VAPINA-group. Also the goal of this study was to find out whether it's possible to spread this kind of form of group activity to other departments located in Oulu's district. VAPINA-group is composed of volunteer and trained educators of substance abuse and sexual health, and its purpose is to bring all the volunteers together to plan and create mutual action.</p> <p>Volunteers' ideas about development were gathered with a survey from both of the members of VAPINA-group and all the other volunteer educators of substance abuse and sexual health in Oulu's district. Also the information about how volunteers felt the current state and need of the mutual group activity in their own department was wanted. Gathering some knowledge about their own personal history and aspects of motivation as a volunteer worker was wanted as well.</p> <p>In this thesis I will bring up some information about Finnish Red Crosses action in general. Because this study is about the mutual group action of volunteer educators of substance abuse and sexual health, the theory base of this thesis enlightens particularly the Finnish Red Crosses angle of education towards the substance abuse and sexual health.</p>	
Keywords volunteer work, substance abuse education, sexual education, organisation	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KEHITTÄMISEN KOHDE	8
3 TIETOPERUSTA	10
3.1 Kansalaistoiminta ja vapaaehtoinen järjestötyö	10
3.2 Suomen Punaisen Ristin toiminta	12
3.3 Seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystyö	13
3.4 Päihdekasvatus ja päihdetyö	15
4 AINEISTON KERUU	17
5 TULOKSET	20
5.1 VAPINA-ryhmän vapaaehtoisten vastaukset kyselylomakkeeseen	20
5.2 Oulun piirin päihde- ja seksuaaliterveystyön vapaaehtoisten vastaukset kyselylomakkeeseen	22
6 POHDINTA	26
LÄHTEET	29
LIITTEET	33

1 JOHDANTO

Alkoholin, huumeiden ja lääkkeiden sekakäyttö on Suomessa yleistä. Useilla nuorilla on samanaikaisesti sekä mielenterveys-, päihde-, että seksuaaliterveyteen liittyviä ongelmia. Tästä johtuen myös nuorten mielenterveyden häiriöihin liittyvä työkyvyttömyys kasvaa.

Nuorten päihde- ja mielenterveysongelmien kohdalla on erittäin tärkeää kehittää mielenterveyttä, päihdeettömyyttä ja seksuaaliterveyttä edistävää ja päihde- ja mielenterveysongelmia ehkäisevää työtä. Suomessa ennalta ehkäisevää mielenterveys- ja päihdepalvelutyötä vaikeuttaa kuitenkin erilliset palvelujärjestelmät. Mielenterveyspalvelut kuuluvat pääosin terveystoimen alaisuuteen ja päihdehuollon erityispalvelut sosiaalitoimen puolelle. Palveluja tuottavat kunnat, järjestöt ja yksityiset palveluntuottajat.

Mielenterveys- ja päihdetyön lähtökohdat on yhdistetty ensimmäistä kertaa valtakunnallisen suunnitelman tasolla Sosiaali- ja terveysministeriön Mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa. (2009: 3). Suunnitelman valmistelussa on otettu huomioon meneillään oleva kunta- ja palvelurakennemuutos, sekä laaja lainvalmisteluohjelma, jossa sosiaali- ja terveydenhuoltoa kehitetään nykyistä laajempina alueellisina kokonaisuuksina. Suunnitelma noudattaa myös Euroopan unionin, Euroopan neuvoston ja WHO:n kansainvälisiä linjauksia.

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelman (2009, 13) pääteemoiksi on valittu asiakkaan aseman vahvistaminen, edistävää ja ehkäisevää työtä sekä kaikkien ikäryhmien mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestäminen toiminnallisena kokonaisuutena, jossa painopisteet ovat perus- ja avohoitopalveluissa sekä tiiviisti yhteen sovitettussa mielenterveys- ja päihdetyössä. Lisäksi suunnitelmassa esitetään toteuttamiseen tarvittavat ohjaukeinot.

Mielenterveyden ja päihdeettömyyden edistämässä ja mielenterveys- ja päihdeongelmien ehkäisyssä painotetaan alkoholin kokonaiskulutuksen vähentämistä, yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisäämistä, sekä ylisukupolisesti siirtyvien ongelmien tunnistamista ja vähentämistä.

Suunnitelmassa (2009, 24) määritetään myös ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön tavoitteet ja painopistealueet. Mielenterveyttä ja päihteettömyyttä edistävän sekä ongelmia ehkäisevän työn tavoitteena on vahvistaa voimavaroja ja muita ongelmilta suojaavia tekijöitä ja vähentää riskitekijöitä. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen puolestaan suojaa ongelmilta ja mahdollistaa varhaisen puuttumisen niihin.

Seksuaalisuus on ihmisen voimavara ja seksuaaliterveyskasvatuksen tarkoituksena on auttaa nuoria kehittämään keskeisiä taitoja, joiden turvin he voivat päättää itse seksuaalisuudestaan ja suhteistaan eri kehitysvaiheissaan.

Seksuaalikasvatus on myös osa yleisempää kasvatustyötä ja elämänhallintataitojen lisäämistä. Seksuaaliterveyskasvatuksen yksi merkittävimmistä tavoitteista on seksuaalisuuteen, eri elämäntyyliin, asenteisiin ja arvoihin suvaitsevaisesti, avoimesti ja kunnioittavasti suhtautuvan sosiaalisen ilmapiirin edistäminen. (18)

Seksuaalikasvatuksen tavoitteena on lisätä tietoa, taitoa, kykyä, mahdollisuuksia, vastuullisuutta ja huolenpitoa. (19)

Pohjois-Pohjanmaan Kouluterveyskyselyssä vuonna 2011 käy ilmi, että nuoret tupakoivat edelleen paljon, vaikka jonkin verran laskua on tapahtunut. 8-9-luokkalaisista 17%, lukiolaisista 11% ja ammattiopistossa opiskelevista 41% tupakoi päivittäin. Pojat tupakoivat selkeästi enemmän kuin tytöt. Humalajuominen on selkeästi menettänyt suosiotaan edellisvuosista. 8-9-luokkalaisista 13%, lukiolaisista 21% ja ammattiopistossa opiskelevista 34% on tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. 7% 8-9-luokkalaisista on kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran. Vastaavat luvut ovat lukiolaisilla 11% ja ammattiopistolaisilla 18%. Huumeiden kokeilu on nousussa kaikilla kouluasteilla edellisvuosiin verrattuna. Keskivaikeaa tai vaikeaa masennusta Beckin depressiomittarin mukaan esiintyy 8-9-luokkalaisilla ja ammattiopistossa opiskelevilla 12%:lla nuorista. Lukiolaiset ovat vähemmän masentuneita, vastaava luku on 10%. Seksuaalista väkivaltaa, eli vastentahtoista koskettelua, painostamista tai pakottamista seksiin tai maksun tarjoamista seksistä on kokenut 8-9-luokkalaisia 12%, lukiolaisia 13% ja ammattiopistolaisia 19%.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemassa 'Suomi juo' -teoksessa vuodelta 2010 kerrotaan kuitenkin nuorten raittiuden lisääntyneen ja humalajuomisen vähentyneen viimeisen kymmenen vuoden aikana koko maassa. Tämän lisäksi juomisen aloitusikä on artikkelin mukaan noussut vuodesta 1995 vuoteen 2007. Alkoholinkulutuksen suhteen polarisaatiota on näkyvässä ja eroja on nähtävissä esimerkiksi sosiaalisen taustan, koulumenestyksen tai vaikkapa asuinpaikan perusteella. Asuinpaikasta puhuttaessa julkaisussa kerrotaan esimerkiksi tyttöjen raittiuden lisääntyneen, lukuun ottamatta Pohjois-Suomea, jossa tyttöjen raittius on vähentynyt. (20)

Näiden tulosten valossa ehkäisevä työ ja sen kehittäminen sekä päihde- että seksuaaliterveystyön saralla on erittäin tärkeää Pohjois-Pohjanmaan alueella, kuten koko Suomessa.

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen kuuluu kaikille. Kuntien lisäksi järjestöt ovat merkityksellisiä osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäjiä esimerkiksi koordinoimalla vertaistukea ja harrastustoimintaa sekä tarjoamalla osallisuutta vahvistavia mahdollisuuksia myös syrjäytyneille ja haavoittavissa oloissa eläville ihmisille. Järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisikin Sosiaali- ja terveysministeriön mielenterveys ja päihdesuunnitelman (2009,24) mukaan entistä enemmän tukea.

Suomen Punainen Risti on osaltaan vastaamassa päihde- ja seksuaalikasvatuksen tarpeisiin maassamme tuhansien vapaaehtoisten ja useiden toimintamallien avulla. Tämä opinnäytetyö luo katsauksen sekä yleisesti Suomen Punaisen Ristin päihde- ja seksuaaliterveystyöhön että tutkii SPR:n Oulun piirin ja Oulun osaston vapaaehtoisten koulutettujen päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden näkemyksiä ja toiveita yhteisen ryhmätoiminnan kehittämisestä.

2 KEHITTÄMISEN KOHDE

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on Suomen Punaisen Ristin Oulun osaston koulutettujen vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden yhteisen VAPINA -ryhmätoiminnan kehittäminen ja kyseisen toimintamallin levittämisen mahdollisuuksien selvittäminen Suomen Punaisen Ristin Oulun piirin alueella. Ryhmä on perustettu alkuvuodesta 2012 ja sen tarkoituksena on koota vapaaehtoisia koulutettuja päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöitä yhteen sekä luoda ja suunnitella yhteistä toimintaa. Ryhmää vetämään valittiin osaston toimesta aluksi kaksi vapaaehtoista koordinaattoria. Syksyllä 2012 kaksi koordinaattoria jäi kuitenkin pois toiminnasta ja kaksi uutta koordinaattoria astui tilalle.

Koordinaattorien vaihtuvuuden ja ajanpuutteen vuoksi VAPINA-ryhmän toimintaa ei ole saatu vakiinnutettua toivotulla tavalla, joten ryhmän toiminnan kehittämiseksi ja toiminnan tehostamiseksi on opinnäytetyön tilaajan taholta esitetty selkeää tarve. Päihde- ja seksuaaliterveystyön koordinaattorit kaipaavat muutosta tähänhetkiseen tilanteeseen, ja tavoitteena heillä on saada uutta lisäpotkua VAPINA-ryhmän toimintaan. Tämän opinnäytetyön ja toteutettavan kyselytutkimuksen avulla he toivovat saavansa ryhmäläisiltä suoraa tietoa ja palautetta sekä uusia ideoita, jonka avulla toimintaa voidaan kehittää. Koordinaattorit pitävätkin tärkeänä ryhmän jäsenten sitoutumista ja osallistumista toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Sahlbergin ja Sharanin (2002, 41-44, 47) mukaan vuorovaikutus ja yhtäläinen osallistuminen saa osallistujat aktiivisesti toimintaan mukaan. Suotuisa toimintaympäristö saavutetaan, kun ryhmän jäsenten kesken vallitsee positiivinen ryhmäidentiteetti. Osallistavien ja yhteistoiminnallisten menetelmien peruseriaatteita onkin yhteistoiminnallisten ryhmien muodostaminen ja ryhmähengen luominen. He (2002, 11, 13, 42) korostavat myös että yhteistoiminnallisuudella on mahdollisuus saavuttaa parempia tuloksia, kuin perinteisin menetelmin. Kun yksilöllä on vastuu omasta panoksestaan ryhmässä, hän sitoutuu ja osallistuu ryhmän toimintaan. Onnistuneeseen lopputulokseen pääsemiseksi tarvitaan ryhmän jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta ja toisaalta positiivista riippuvaisuutta toisistaan.

Tarkoituksena on myös etsiä kyselytutkimuksella keinoja, mikä innostaisi ”ei-niin-aktiivisia” vapaaehtoisia toimintaan mukaan. Tutkittavia siis pyritään samalla osallistamaan ja vaikuttamaan oman ryhmänsä kehittämiseen ja toimintaan. Koordinaattorit ovat innokkaita uudistamaan toimintaa ryhmäläisten tarpeita vastaavaksi. Kyselytutkimus tehdään VAPINA-ryhmän jäsenille ja kerätään ideoita ja keinoja toiminnan kehittämiseksi suoraan ryhmän jäseniltä.

Koska tämänkaltaista ryhmätoimintaa on tarjolla vain Oulun ja Kiimingin osastoissa, on syytä selvittää mahdollisuuksia laajentaa toimintaa muihin Suomen Punaisen Ristin Oulun piirin osastoihin. Toiminnan laajeneminen alueen muihin osastoihin olisi hyödyllistä myös verkostoitumisen ja yhteisöllisemmän tekemisen kannalta. Opinnäytetyöni toinen kyselytutkimus tehdään Oulun piirin osastojen koulutetuille vapaaehtoisille. Kyselyssä selvitetään kunkin osaston resursseja ja mielenkiintoa kyseessä olevan ryhmätoiminnan starttaamiseen. Osastoja on Oulun piirin alueella 44 ja koulutettujen vapaaehtoisien päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöitä määrä kasvaa koko ajan.

3 TIETOPERUSTA

Koska tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden yhteistä ryhmätoimintaa, koen tarpeelliseksi tässä luvussa avata lukijalle avainasemassa olevaa termistöä. Vapaaehtoisille teetetyssä kyselyssä käytetään monia sellaisia termejä, jotka saattavat jäädä sellaiselta lukijalta pimentoon, joka ei ole perehtynyt aikaisemmin Suomen Punaisen Ristin toimintaan. Siispä tarkastelun alla tulee olemaan vapaaehtoinen järjestötyö, Suomen Punaisen Ristin historia ja toiminta, sekä varsinkin päihde- ja seksuaalikasvatus.

Vapaaehtoisesta järjestötyöstä ja Suomen Punaisen Ristin toiminnasta haluan avata lukijalle siksi, koska opinnäytetyöni pyöri tiukasti kyseisten aihealueiden ympärillä. Varsinkin Suomen Punaisen Ristin toiminnan monimuotoisuuden selvittämisen koen tarpeelliseksi, sillä kyseisen järjestön toiminta ei ole pelkkää ensiaputoimintaa tai lipaskeräystä katastrofien sattuessa.

Päihde- ja seksuaalikasvatusta kuvaan Suomen Punaisen Ristin tuottamien päihde- ja seksuaaliterveystyön mallien ja materiaalien mukaisesti. Koen nimenomaan tämän aspektin selvittämisen lukijoiden ja itse tutkimuksenkin kannalta huomattavasti merkittävämmäksi teoreettiseksi tiedoksi kuin sen, että tarkastelisin päihde- ja seksuaalikasvatusta yleisellä tasolla.

3.1 Kansalaistoiminta ja vapaaehtoinen järjestötyö

Kansalaistoiminnalla tarkoitetaan julkista toimintaa yhteisön jäsenenä yhdistyksissä ja järjestöissä yhteiskunnassa, tarkalleen ottaen toimintaa yleisten asioiden parissa, ei yritysten tai taloudellisten yhdistysten toiminnan parissa. Kansalaistoiminta on yhteiskunnallista ja tietyiltä osin poliittista toimintaa. Kaikki poliittinen toiminta ei kuitenkaan ole kansalaistoimintaa.

Jotta ihminen tekee kansalaistoimintaa, on sille muutamia ehtoja. Ensinnäkin jäsen tulee ilmentää omaa aktiviteettiaan työpanoksella yhdistyksen hyväksi, olipa se sitten runsasta tai vähäistä. Jäsenen tulee myös maksaa jäsenmaksua osoittaakseen

tukensa yhdistyksensä päämäärille. Kansalaisen tulee myös toimia yhdessä muiden yhdistysten jäsenten kanssa yhteiseksi hyväksi, ottaen huomioon sen, että sukulaisien, läheisten tai naapurien apuna toimiminen ei kuitenkaan ole kansalaistoimintaa, vaan vapaaehtoisapua. Näistä tärkein ehto on kuitenkin työpanos yhdistyksen piirissä ollakseen mukana kansalaistoiminnassa. (Harju, 2003, 9-11)

Vapaaehtoistyöksi kutsutaan yksittäisten ihmisten tai yhteisöjen hyväksi tehtyä toimintaa, konkreettista työpanosta, josta ei saa rahallista korvausta. Sitä tehdään nimenomaan vapaasta tahdosta, ilman pakkoa. Vapaaehtoistyötä voi tehdä kuka tahansa iästä tai asuinpaikasta riippumatta kykyjensä, aikataulunsa ja voimavarojensa mukaan. Vapaaehtoistyö on kansalaisvaikuttamista, ja sillä on suuri merkitys esimerkiksi nuorisotyön, kulttuurin, urheilun, terveyden, sosiaalipalvelujen, humanitaarisen avun ja ympäristön kannalta.

Kansalaistoiminta elää ja muuttuu, niin kuin myös vapaaehtoistoiminta. Esimerkiksi jäsenyyden merkitys on muuttunut siten, että sillä enää ei välttämättä sitouduta jäsenyyteen ja sitä kautta vapaaehtoistyöhön. Nykyisin jäsenistö liittyy ja eroaa yhdistyksistä omien tarpeidensa ja elämäntilanteidensa mukaisesti, joten vapaaehtoistoiminnan organisoinnissa on alettu entistä enemmän kiinnittämään huomiota ja pitämään tärkeänä auttamisen lisäksi myös vapaaehtoisien omia motiiveja ja toiveita. Vapaaehtoistyön tekeminen nähdään kansalaisyhteiskuntana; haluna osallistua, vaikuttaa ja toimia omia arvoja vastaavan yhteisön hyväksi. Lisäksi vapaaehtoistyö tarjoaa mahdollisuuksia uusien taitojen oppimiseen. Euroopan komission päätöksessä vapaaehtoistyön teemavuodesta 2011 kerrotaankin vapaaehtoistyön olevan epävirallinen oppimiskokemus, jonka avulla voidaan kehittää ammatillisia taitoja ja osaamista, sekä vaikuttaa aktiivisesti kansalaisena. (12, 13)

Suomen Punaisen Ristin keskustoimiston vuodelta 2012 tuottaman tilastoinnin (11) mukaan vapaaehtoisia on ollut kaikissa piireissä mukana yhteensä 26078. Heistä säännöllisesti osaston toiminnassa mukana olleita oli 14841 ja satunnaisesti toimintaan osallistuneita 11237. Oulun piirissä vapaaehtoisia oli neljänneksi eniten, eli 2769. Heistä säännöllisesti toiminnassa mukana olleita oli 1620 ja satunnaisesti 1149.

3.2 Suomen Punaisen Ristin toiminta

Sveitsiläinen Henry Dunant järjesti vapaaehtoisia auttamaan Solferinon taistelun uhreja Pohjois-Italiassa vuonna 1859 ja kirjoitti kokemuksistaan kirjan Solferinon muisto (1862). Siinä hän esitti, että kaikkiin maihin perustettaisiin vapaaehtoinen järjestö avustamaan sodanaikaista lääkintähuoltoa ja että haavoittuneiden hoito turvattaisiin kansainvälisin sopimuksin.

Jo seuraavana vuonna Genevessä perustettiin toimikunta, josta muodostui Punaisen Ristin kansainvälinen komitea. Se määritteli Dunantin ajatusten pohjalta avustusyhdistysten tehtävät ja suositteli niiden perustamista.

Kansallisia yhdistyksiä alkoikin syntyä nopeasti eri puolille Eurooppaa ja myöhemmin myös muihin maanosiin. Suomeen kansallinen yhdistys perustettiin toukokuussa 1877 nimellä Yhdistys haavoitettujen ja sairasten sotilasten hoitoa varten.

Suomen Punainen Risti on yksi Suomen suurimmista kansalaisjärjestöistä. Punaisen Ristin tehtävänä on auttaa apua eniten tarvitsevia kotimaassa ja ulkomailla. (1,2)

Suomen Punaisella Ristillä on 90 000 jäsentä ja toimintakenttänä toimii Suomi ja koko maailma. Toimintamuotoja Suomen Punaisella Ristillä on lukuisia, ja niihin kuuluvat muun muassa hätäapu kotimaan onnettomuustilanteissa, erilaiset keräykset, ensiaputoiminta, ystävätoiminta, omaishoitajien tuki, terveystieteet, terveyden edistäminen (esim. seksuaaliterveys- ja päihdetyö), varhaisnuorten kerhot ja leirit, maahanmuuttajien tukeminen ja vastaanottokeskukset, Veripalvelu, Kontti-kierrätystavaratalot, nuorten turvatalot ja Vapaaehtoisen pelastuspalvelun eli VAPE-PA:n koordinointi. Lisäksi Suomen Punainen Risti tekee yhteistyötä muiden Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun järjestöjen kanssa ympäri maailmaa ja auttaa luonnononnettomuuksien ja sotien uhreja. (2)

Suomen Punainen Ristin toiminta-alueet on jaettu kahteentoista piiriin; Helsingin ja Uudenmaan-, Hämeen-, Kaakkois-Suomen-, Lapin-, Länsi-Suomen-, Oulun-, Satakunnan-, Savo-Karjalan-, Varsinais-Suomen-, Turunmaan-, Ahvenanmaan piiriin ja Österbottens svenska distrikt:n. Jokaisessa piirissä piiritoimistojen työntekijät tukevat

osastojensa vapaaehtoisten toimintaa järjestämällä koulutuksia ja tapahtumia, jotta vapaaehtoiset oppisivat uusia taitoja ja innostuisivat mukaan vapaaehtoistoimintaan. Osastoja on Suomessa yli 500 ja aktiivisia vapaaehtoisia kaikkiaan noin 45000. Suomen Punaisen Ristin Oulun piirin alue on jäsenmäärältään kahdeksanneksi suurin piiri, vuonna 2012 jäseniä tilastoitiin olevan 4887. (2,11)

Vapaaehtoistoimintaa ja auttamistyötä ohjaa keskustoimisto. Suomen Punaisen Ristin keskustoimiston vastuulla on järjestön toiminnan kehittäminen, valtakunnalliset kampanjat, viranomaisyhteistyö ja kansainvälinen avustustyö. Keskustoimisto vastaa myös järjestön kannanotoista ja pyrkii edistämään järjestön arvoja suomalaisessa päätöksenteossa. (2,3) Punaisen Ristin työ on aina pyrkinyt olemaan käytännönläheistä ja avunanto on sidottu autettavaan tilanteeseen. Vuonna 1961 pidetyssä kansainvälisessä Punaisen Ristin kokouksessa hyväksyttiin sanamuodot periaatteille, jotka ohjaavat järjestön toimintaa. Nämä periaatteet muodostavat arvopohjan sekä järjestön omalle toiminnalle, että myös niille asioille, jota järjestö haluaa maailmassa edistää. Nämä seitsemän peruseriaatetta ovat inhimillisyys, tasapuolisuus, puolueettomuus, riippumattomuus, vapaaehtoisuus, yleismaailmallisuus ja ykseys. (Hytönen, 2002, 28)

3.3 Seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystyö

Suomen Punaisen Ristin hiv- ja seksuaaliterveystyön ohjelman päämääränä on ehkäistä hiv-epidemian ja muiden seksitautien leviämistä, edistää väestön seksuaaliterveyttä, tukea hiv-tartunnan saaneita ja hiv-tartuntaa pelkääviä sekä ehkäistä hiv-tartuntaan liittyvää leimautumista ja syrjintää. Ohjelma sisältää ehkäisevää työtä, neuvontaa ja testausta sekä stigman ja syrjinnän ehkäisyä. (10)

Suomen Punaisen Ristin seksuaaliterveystyötä voivat tehdä ne vapaaehtoiset, jotka ovat käyneet SPR:n järjestämän HIV- ja seksuaaliterveystyön koulutuksen. Vapaaehtoiset voivat toimia esimerkiksi kouluissa, kierrellä festareilla ja tapahtumissa jakaen tietoutta ehkäisystä ja seksitaudeista. Festareilla ja tapahtumissa vapaaehtoiset voivat jakaa kondomeja, sekä jutella festarikävijöiden kanssa esimerkiksi turvaseksistä.

Kouluissa ja nuorisotaloilla seksuaaliterveystyön vapaaehtoiset voivat pitää nuorille Kumikoulua ja vetää Kondomiajokorttia. Kumikoulu on seksuaaliterveyteen liittyvä oppitunti, jolla pyritään lisäämään nuorten tietoutta seksitaudeista ja edistämään kondomin käyttöä. Kumikoulun tavoitteena on saada nuoret pohtimaan omaa seksuaalisuuttaan ja tiedostamaan vastuullisen seksuaalikäyttäytymisen merkityksen oman ja muiden seksuaaliterveyden kohdalla. Kumikoulun sisältöön kuuluu kaksi tositariinaa, pelejä sekä kondomin käytön harjoittelua. Kondomiajokortti taas on toiminnallinen menetelmä, jonka tavoitteena on ottaa puheeksi seksi, seksuaalisuus ja ehkäisy. Kondomiajokortissa on kolme vaihetta; A, AB ja ABC. Vaiheet pitävät sisällään turvaseksiä, ehkäisyä ja seksitauteja koskevia kysymyksiä sisältävän tietovisan, sekä kondomin käytön harjoittelua. Kondomiajokorttia voidaan vetää myös muille kuin pelkästään nuorille tarkoitetuissa tapahtumissa, kuten esimerkiksi festareilla. (4, 5, 6, 10)

HIV- ja seksuaaliterveyskurssin käyneet voivat toimia vapaaehtoisina myös neuvontapuhelimessa ja Pluspisteissä. Neuvontapuhelimessa vapaaehtoiset neuvovat ja tukevat soittajia puhelimitse, ja siihen saa soittaa jokainen, joka epäilee saaneensa tartunnan tai tarvitsee muuten apua. Suomen Punaisen Ristin HIV- ja seksuaaliterveystyön tukipiste Pluspisteissä kuka tahansa voi käydä HIV-testissä. Henkilökunta koostuu vapaaehtoisista, joilta vaaditaan terveydenhuoltoalan koulutusta verinäytteiden ottamisen takia. Pluspisteistä ja neuvontapuhelimen kautta halukkaat voivat saada myös vapaaehtoisien henkilökohtaisen tukihenkilön, joka auttaa tartuntaa pelkääviä, tartunnan saaneita ja heidän perheitään. Henkilökohtaisen tukihenkilön tehtävään järjestetään erillinen koulutus. (4)

Suomen Punaisen Ristin keskustoimiston tuottaman tilaston (11) mukaan kaikkien piirien alueella terveyden edistämiseksi on toiminut yhteensä 478 vapaaehtoista. Näistä vapaaehtoisista on toiminut Oulun piirissä 81. HIV- ja seksuaaliterveystoimintaa on järjestänyt Oulun piirissä kuusi osastoa. Kumikoulua/Kondomiajokorttia tilastoitiin järjestäneen kymmenen, teematilaisuuksia viisi ja muita tapahtumia neljä kertaa. Yläkouluilla HIV- ja seksuaaliterveystyön teemavierailuja oli tehty kahdesti ja lukioiden ja toisen asteen oppilaitoksissa kahdesti.

3.4 Päihdekasvatus ja päihdetyö

Suomen Punaisen Ristin päihdetyön vapaaehtoisena voi toimia käytyään joko Päihdeneuvoja- tai Varhaisen puuttumisen koulutuksen. Päihdeneuvojakoulutuksessa vapaaehtoiset saavat valmiudet valistaa päihteiden käytöstä eri tapahtumissa. Varhaisen puuttumisen koulutuksessa annetaan perustietoja päihteistä, nykyisestä käytökulttuurista ja päihdetilanteesta, sekä annetaan vapaaehtoisille valmiuksia tunnistaa ja kohdata käyttäjiä, ottaa päihteiden käyttö puheeksi ja ohjastaa käyttäjiä hoidon piiriin. (7, 8)

Päihdetyön vapaaehtoiset kiertävät kouluissa, festareilla ja katupartioissa kertoen päihteiden haitoista. Vapaaehtoisien tarkoituksena ei ole kuitenkaan moralisoida, vaan keskustella avoimesti ja hyvässä hengessä ihmisten kanssa. Päihdetyön tavoitteena on vähentää päihteiden käyttöä, ehkäistä kokeilukäyttöä ja tukea hoitoon ohjautumista. (6,7) Päihdetyöhön perehdyttävän esite löytyy Suomen Punaisen Ristin nettisivuilta (16).

Festareilla tehtävään päihdetyöhön kuuluu juhlijoiden kanssa keskustelun lisäksi myös päihdetietouden jakaminen esitteiden avulla. Näistä käytetyin on Särkyvää-festarisetti. Setti koostuu muovitaskusta, joka sisältää haitariesitteen, kaksi laastaria, kondomin ja haavapyyhkeen. Esitteessä kerrotaan päihteistä, ensiavusta, rikosuhripäivystyksestä, virustartunnoista ja paikoista, josta saa apua. Setin avulla vapaaehtoiset pyrkivät keskustelemaan asiakkaiden kanssa päihteistä ja niihin asennoitumisesta, haittavaikutuksista ja vaaroista. Niille asiakkaille, joiden kanssa muodostuu rehevää keskustelua, voidaan antaa lisäksi toinen materiaali, pefletti. Peflettejä jaetaan vain harvoille ja valituille, eli usein juhlijolle, jotka ovat erittäin hyvällä asenteella liikkeellä. (9, 14) Haitariesitteen sisältö on kokonaisuudessaan nähtävissä Punaisen Ristin nettisivujen päihdetyöhön tarkoitettussa materiaalipankissa (15).

En käytä -toimintamateriaali on osa Suomen Punaisen Ristin tekemää ehkäisevää päihdetyötä. Materiaali on tukipaketti nuorten kanssa toimiville; esimerkiksi opettajille, kouluterveydenhoitajille ja nuorisotyöntekijöille. Materiaalin tarkoituksena on sekä teoreettisten että toiminnallisten menetelmien kautta kertoa nuorille päihteistä, päih-

teidenkäytön seurauksista ja saada nuoret pohtimaan omaa suhtautumista päihteisiin. Paketti sisältää kuuden kokoontumiskerran ohjelman, mutta siitä voidaan käyttää myös yksittäisiä harjoituksia.(17)

Valintojen viidakko –peli on tarkoitettu yläasteikäisille ja sitä vanhemmille nuorille. Peli on PowerPoint-pohjainen ja se on luotu yhteistyössä poliisin, pelastuslaitoksen, sosiaalitoimen, erikoissairaanhoidon ja sukupuolitautilien poliklinikan kanssa. Peli on tiivistetty versio nuoren elämästä ja sen edetessä heidän tulee tehdä valintoja. Valintojen teemat kulkevat aina rauhallisesta koti-illasta esimerkiksi bileissä tarjotun huumeen kokeilemiseen. Pelin tarkoituksena on herätellä nuoret tekemään oikeita valintoja elämässään, antaa neuvoja pieleen menneisiin valintoihin ja osoittaa, että kaikilla valinnoilla on seurauksensa. Kaikki pelissä esitetyt tapahtumat – niin hyvät kuin huonotkin – ovat oikeasti tapahtuneet jollekin nuorelle. (Backman, 2011)

Suomen Punaisen Ristin keskustoimiston tuottaman tilaston (11) mukaan Oulun piirin kahdeksassa osastossa järjestetään päihteiden käyttöön liittyvää toimintaa. Päihdetyötä on tehty kymmenessä tapahtumassa, myös festaripäivystyksiä on tilastoitu kymmenen kappaletta. Päihdetyötä on tehty Oulun piirin alueella yläkouluissa kolme kertaa, sekä lukioissa ja toisen asteen oppilaitoksissa kerran.

4 AINEISTON KERUU

Aineiston keruu toteutettiin kyselylomakkeena Google Drive -pilvipalvelun kautta. Vapaaehtoisille koulutetuille päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöille lähetettiin henkilökohtaisesti kyselylomakkeeseen johtava linkki sähköpostitse.

Kyseisen verkossa täytettävän kyselylomakkeen käytön etuna aineiston keruussa on sen taloudellisuus ja tavoitettavuus, sillä sähköpostin kautta lähetetyllä kyselylomakkeella on helpompi tavoittaa useampia vastaanottajia samalla säästämällä materiaali- ja aikuluissa. Vastaaja voi tuntea henkilöllisyytensä paremmin suojatuksi, jolloin kysymyksiin on helpompi vastata. (Hirsjärvi, 2009, 195-196) Kyselylomakkeessa kysymykset esitetään myös kaikille vastaajille samassa muodossa. (Ronkainen, 2011, 114).

Vaikka näiden etujen vuoksi valitsin aineistokeruumenetelmäksi kyselylomakkeen, täytyy menetelmän huonot puolet myös ottaa huomioon. Vallin mukaan suurimpia haittoja kyselylomakkeessa on vastausprosentti, tarkoittaen sitä että kyselyyn vastaaminen voi unohtua helposti, kun kukaan ei ole painostamassa. (Valli, 2001, 31) Tämän lisäksi koimme työryhmämme kanssa vastausprosentin heikkouden olevan riippuvainen myös siitä, miten usein vapaaehtoiset lukevat sähköpostiaan ja ovatko ne voimassaolevia osoitteita.

Kyselylomakkeen heikkous on myös sen joustamattomuus. Vastaajan on hankala saada selvennystä mahdolliseen epäselvään kysymykseen ja tutkijalle on vaivalloista saada lisää tietoa tai täydennystä vastauksiin myöhemmin. Jotta kyselylomakkeen hyödyt tulisivat esille ja haitat jäisivät mahdollisimman vähäisiksi, kyselylomake tulisi tehdä huolellisesti. Tutkijan täytyy huomioida laaja-alaisesti vastaajien halun, taidon ja ajalliset resurssit vastata kyselyyn. Kysymykset on suunniteltava niin, että ne vastaavat kokonaisvaltaisesti tutkimusongelmaan, mutta kysymyksenasettelun tulisi olla yksinkertainen ja helppotajuinen. Ylipitkä ja sekava lomake usein karkottaa vastaamishalun. (Valli, 2001, 31)

Haittojen torjumisen vuoksi kutsuttiin koolle työryhmä, johon kuului VAPINA -ryhmän koordinaattoreiden lisäksi pari vapaaehtoista. Tapaamisen tarkoituksena oli vastata

”testikyselyyn”, sekä kommentoida ja esittää ideoita ennen varsinaisen kyselylomakkeen edelleenlähettämistä muille vapaaehtoisille. Kyseinen tapaaminen osoittautui aineistonkeruun kannalta hyödylliseksi, sillä osa luoduista kysymyksistä oli alun perin sellaisia, jotka kyselyyn vastaava vapaaehtoinen olisi mahdollisesti voinut käsittää useammalla kuin yhdellä tavalla. Lomakkeen pilotointi, eli esitutkimus onkin lomakkeen lopullisen muodon kannalta tärkeää, jotta saataisiin poissuljettua enimmäkseen haitat ja työryhmän osallistuminen kyselyn modifiointiin voi osaltaan vähentää riskiä vastaajalle epäselvästä kyselystä. Lomake tulee laatia siten, että kysymykset eivät sisällä kaksoismerkityksiä ja ovat mahdollisimman selkeitä ja spesifejä. Yleisesti laaditut kysymykset voivat olla sellaisia, että niihin sisältyy enemmän tulkinnanvaraisia mahdollisuuksia kuin tarkkaan rajattuihin, spesifisiin kysymyksiin. Lisäksi kyselyssä tulee käyttää sellaisia kysymyksiä ja kirjoitusmuotoja, että kaikki vastaajat varmasti ymmärtävät, mitä kysymyksellä haetaan takaa. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2005, 191-193)

Itse kyselyn muokkaamisen lisäksi saimme idean ”porkkanan” käyttämisestä, jotta saisimme mahdollisimman monta vapaaehtoista vastaamaan. Valitsimme porkkanaksi arpajaiset, johon vapaaehtoiset voivat osallistua ilmoittamalla nimensä ja puhelinnumeronsa kyselytutkimuksen viimeisessä vastausosiossa. Halukkaiden vastaajien kesken arvottiin Suomen Punaisen Ristin nimikkotuotepaketteja, jotka sisälsivät muun muassa fleeehuopia, avaimenperiä ja pipoja.

Kyselyssä käytimme hyväksi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran ’Tutki ja kirjoita’ –teoksessa (2005, 190) esittelevät Foddyn (1995, 128) väitteitä monivalintakysymysten ja avoimien kysymysten eduista. Monivalintakysymykset sallivat vastaajien vastata kysymyksiin niin, että niitä voidaan helpommin vertailla, käsitellä ja analysoida. Lisäksi monivalintakysymykset tuottavat vähemmän kirjavia vastauksia kuin esimerkiksi avoimet kysymykset.

Avoimet kysymykset sallivat vastaajan ilmaista itseään omin sanoin, eivätkä ehdota valmiita vastauksia vastaajalle. Näin vastaaja voi vapaasti osoittaa tietämyksensä aiheesta, sekä paljastaa asiaan liittyviä keskeisiä asioita, kuten tunteita tai ajatuksia. (Foddy, 1995, 128) Lisäksi avoimessa kyselylomakkeessa vastaaja kirjoittaa vastauksensa vapaamuotoisesti, mikä eliminoi monivalintakysymyksestä johtuvat mahdol-

liset haitat. Avointen kysymysten etuna on, että ne eivät pakota vastaajaa valitsemaan annettujen vastausvaihtoehtojen joukosta sekä niiden avulla saadaan näkökohdat, asenteet ja kokemukset esille, jotka voisivat jäädä valintavaihtoehtojen ulkopuolelle. (Jyrinki, 1977, 95-96)

Työryhmän avulla luotu Google Drive -kyselylomake lähetettiin sekä Oulun osaston VAPINA-ryhmäläisille (Liite 1) että Oulun piirin muiden osastojen koulutetuille päihde- ja seksuaaliterveystyön vapaaehtoisille (Liite 2) hyväksikäyttäen päihde- ja seksuaaliterveystyön yhdyshenkilöiden kokoamia sähköpostilistoja vapaaehtoisista. Vapaaehtoiset ovat antaneet voimassa olevat yhteystietonsa, jotta heitä voitaisiin tiedottaa tapahtumista ja muista mahdollisuuksista osallistua vapaaehtoistyön tekemiseen.

Kyselyt lähetettiin kaikille vapaaehtoisille ensimmäisen kerran tiistaina 19.3.2013, jolloin vastausaika annettiin maanantaihin 1.4. asti. Vastauksien vähyyden takia kysely päätettiin lähettää uudestaan keskiviikkona 3.4. muistutusviestin kera, jolloin vastausaika venytettiin keskiviikkoon 10.4.2013 asti. Muistutusviestin ansiosta saimme kumpaankin kyselyyn vielä vastaamaan yhteensä neljä vapaaehtoista, jolloin VAPINA-kyselyyn vastanneiden yhteismäärä nousi kuuteen ja Oulun piirin kyselyyn vastanneiden määrä kahteentoista. Kyselyt lähetettiin 72:lle VAPINA-ryhmäläiselle ja 87:lle muiden Oulun piirin osastojen vapaaehtoisille.

5 TULOKSET

5.1 VAPINA-ryhmän vapaaehtoisten vastaukset kyselylomakkeeseen

VAPINA-ryhmän kyselyyn vastasi yhteensä kuusi vapaaehtoista. Ensimmäisessä kyselyosiossa pyydettiin vastaajilta taustatietoja, kuten ikää, sukupuolta ja vastaajan suorittamia Suomen Punaisen Ristin koulutuksia. Neljä kyselyyn vastanneista oli naisia ja kaksi miehiä. Ikä jakaantui vastaajien kesken siten, että viisi oli 21-30-vuotiaita ja yksi 31-40-vuotias.

Vapaaehtoisilta kysyttiin, mihin Suomen Punaisen Ristin järjestämiin koulutuksiin he ovat osallistuneet. Vastaajat pystyivät valitsemaan useamman vaihtoehdon ja heistä neljä vastasi käyneensä päihdeneuvojakoulutuksen, kolme varhaisen puuttumisen koulutuksen, kolme ensiapukurssin, yksi HIV- ja seksuaaliterveystyön koulutuksen, yksi ystävätoiminnan peruskurssin, yksi nuorisotoiminnan koulutuksen ja yksi monikulttuurisuustoiminnan koulutuksen.

Toisessa kyselyosiossa kysyttiin vapaaehtoisilta yleisesti Suomen Punaisen Ristin toiminnasta. VAPINA-ryhmässä toimimisen lisäksi vastaajan kertoivat olevansa mukana myös ensiapuryhmässä, piirinhallituksessa, osastonhallituksessa ja ruokaavussa. Puolet vastaajista kertoi osallistuvansa toimintaryhmiensä toimintaan 2-3:n kuukauden välein, yksi kerran kuukaudessa tai useammin, yksi 2-3 kertaa vuodessa ja yksi ei ole osallistunut toimintaan ollenkaan. Viisi vapaaehtoisista haluaisi osallistua ryhmätoimintaan enemmän, yksi kokee osallistumistasonsa riittäväksi. Suomen Punaisen Ristin toiminnassa alle vuoden mukana olleita oli puolet vastaajista, kaksi oli osallistunut toimintaan 1-5 vuotta ja yksi yli kymmenen vuotta.

Kolmannessa kyselyosiossa kysyttiin avoimilla kysymyksillä VAPINA-toiminnasta. Vastaajien mielestä päihde- ja seksuaaliterveystyön koulutuksissa opetetusta menetelmästä oli kiinnostavimpia ”En käytä”-materiaali, kondomiajokorttimateriaali, päihdetaulukkomateriaali sekä puuttumisen mallit. Yhden vastaajan mielestä päihdeneuvojakurssilta ei jäänyt käteen mitään selkeää menetelmää. Vastaajat kertoivat käyttäneensä vapaaehtoistyössään koulutuksissa oppimistaan menetelmistä eniten tilastotietoa päihteistä. Kolme vastasi haluavansa olla mukana päihde- ja seksuaaliterveys-

työn toiminnassa sekä festareilla että erilaisissa tapahtumissa, kaksi pelkästään festareilla ja yksi vain tapahtumissa.

Seuraavassa kyselyosiossa kysyttiin vastaajien toivomuksia VAPINA-ryhmän tapaamisten sisällöistä ja ajankohdista. Kuusi vastaajista toivoi VAPINA-ryhmän tapaamisiin asiantuntijavierailuja, viisi toivoi toiminnan ja tempausten suunnittelua, kolme vapaamuotoista keskustelua ja oleskelua, viisi tietoisukuja ja lisäkoulutusta ja neljä uusiin päihde- ja seksuaaliterveystyön materiaaleihin ja työkaluihin tutustumista. Puolet vastaajista halusi VAPINA-ryhmän tapaamisia järjestettävän kerran kuukaudessa ja puolet kerran kahdessa kuukaudessa.

Viidennessä kyselyosiossa kysyttiin yleisesti tiedottamisesta. Kysymykset laadittiin siten, että osallistujat voivat valita useita vaihtoehtoja. Kaikki vastaajat kokivat sähköpostin hyödyllisimmäksi välineeksi tiedottaa VAPINA-ryhmän tapaamisista ja tempauksista. Tämän lisäksi neljä toivoi tiedotusta Facebookin kautta, kolme tekstiviestitse, kaksi Rednetin (Suomen Punaisten Ristin vapaaehtoisille tarkoitettu materiaalitietopankki netissä) kautta, yksi kirjepostitse ja yksi Twitterin kautta. Kysyimme myös vapaaehtoisilta keille toimijoille he suosittelisivat VAPINA-ryhmää sekä päihde- ja seksuaaliterveystyön kursseja. Neljä suosittelisi toimintaa ja kursseja nuorisotyöntekijöille, yksi poliiseille, kolme sosiaalityöntekijöille, kolme seurakunnan työntekijöille, terveydenhuollon ammattilaisille, kaksi oppilaitosten henkilökunnille ja kolme opiskelijoille.

Viimeisessä kyselyosiossa kysyttiin avoimella kysymyksellä vapaaehtoisilta millaista apua, tukea tai ohjausta he toivoisivat vapaaehtoistoimintaansa. Yksi kertoi kaipaavansa lisää koulutusta ja ohjausta, koska oli aloittanut vapaaehtoistyöskentelynsä ihan vasta. Yksi halusi ensimmäisille toimintakerroilleen parin, jolta hän saisi käytännön vinkkejä ja yksi toivoi saavansa ajankohtaisia tietoisukuja eri aihealueista koskien päihde- ja seksuaaliterveystyötä. Kyseisessä kysymysoosiossa kysyimme myös vapaaehtoisilta kehittämisideoita ja toiveita VAPINA-ryhmän toimintaa koskien. Yksi kukaan vapaaehtoisista ei ollut vastannut tuohon kenttään.

5.2 Oulun piirin päihde- ja seksuaaliterveystyön vapaaehtoisten vastaukset kyselylomakkeeseen

Koko Oulun piirin päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden kattavaan kyselyyn vastasi yhteensä kaksitoista vapaaehtoista, joista kymmenen oli naisia ja kaksi oli miehiä. Ikä jakaantui vastaajien kesken siten, että alle 20-vuotiaita oli vastaajista yksi, 21-30-vuotiaita kolme, 31-40-vuotiaita viisi ja 41-50-vuotiaita kolme. Suurin osa heistä (kahdeksan) oli käynyt Ensiapukurssin, seitsemän Varhaisen puuttumisen kurssin, kuusi Päihdeneuvojakoulutuksen, neljä HIV- ja seksuaaliterveystyön koulutuksen, neljä Ystävätoiminnan peruskurssin, yksi nuorisotoiminnan koulutuksia ja yksi monikulttuurisuustoiminnan koulutuksia. Vastaajat kertoivat toimivansa Siikalatvan, Pudasjärven, Tyrnävän, Kempeleen, Kiimingin, Oulaisen, Oulun ja Haapaveden Suomen Punaisen Ristin osastoissa.

Toisessa kysymysosiassa vastaajilta haluttiin tietää heidän aktiivisuudestaan toimintaryhmissään. Vastanneet vapaaehtoiset kertoivat olevansa mukana ensiapuryhmässä, osastonsa hallituksessa, päihde- ja seksuaaliterveystyötoiminnassa, nuorisotoiminnassa, Vapaaehtoisessa Pelastuspalvelussa sekä Lyhty-ryhmän toiminnassa. Viisi vastaajista kertoivat osallistuvansa toimintaryhmänsä toimintaan kerran kuukaudessa tai useammin, kolme 2-3 kuukauden välein, yksi 2-3 kertaa vuodessa, kaksi harvemmin ja yksi ei ole osallistunut ryhmätoimintaan ollenkaan. Kysyttäessä halua osallistua osastonsa toimintaan enemmän kahdeksan vapaaehtoista koki nykyisen osallistumistasonsa riittäväksi ja neljä haluaisi osallistua aktiivisemmin. Vapaaehtoisista seitsemän kertoi olleensa Suomen Punaisen Ristin toiminnassa mukana 1-5 vuotta, kolme 6-9 vuotta, yksi alle vuoden ja yksi yli kymmenen vuotta.

Koulutuksissa opettajien menetelmien kiinnostavuudesta kysyttäessä avoimella kysymyksellä erilaisia vastauksia tuli runsaasti. Kondomiajokortti sekä erilaiset VarPu- ja Päne-kursseilla esillä olleet päihdekasvatukseen soveltuvat havainnollistavat menetelmät olivat suurimmassa suosiossa vastaajien keskuudessa. Myös päivystysensiavun koulutuksessa opetetut asiat oli koettu kiinnostaviksi kahden vastaajan taholta. Yhden vastaajan mielestä kaikki Punaisen Ristin kursseilla esitellyt materiaalit olivat hyviä ja toimivia. Kaksi vastaajaa koki kuitenkin, että vaikka kurssit ja varsinkin kondomiajokorttimenetelmä ovat hyviä, niitä voisi kehittää vielä eteenpäin. Toinen

näistä vastaajista koki, että kurssveja voisi kehittää esimerkiksi vaihtamalla nykyisin käytettyjä menetelmiä. Itse kondomiajokorttimenetelmään kehittämisehdotusta ei tullut.

Seuraavassa kohdassa käytettiin jälleen avointa kysymystä. Vapaaehtoistyössään koulutuksissa opetettuja menetelmiä oli hyödyntänyt yksitoista vastaajaa. Neljä vastaajista kertoi käyttäneensä ensiaputaitoja, kaksi vastaajaa oli hyödyntänyt asiakkaan kohtaamismenetelmiä ja kolme kondomiajokorttia. Yksi vapaaehtoinen kertoi Ystävätoiminnan kurssilta jääneen mieleen vahvasti kuuntelemisen taidon tärkeyden, yksi oli kokenut vapaaehtoistyössään pelit ja leikit hyviksi menetelmiksi ja kaksi vapaaehtoista käytti hyväkseen Päne- ja VarPu-kursseilla opittuja menetelmiä.

Vapaaehtoisilta kysyttiin jälleen avoimella kysymyksellä millaisessa toiminnassa he haluaisivat olla mukana. Kuusi vapaaehtoista mainitsi festarityön kiinnostavaksi, kaksi yleisesti päihdetyön ja kaksi HIV- ja seksuaaliterveystyön. Yksi vapaaehtoinen oli selkeästi kiinnostunut toimimaan molempien saralla. Lisäksi kolme vastaajaa kertoi halunsa olla mukana ensiaputoiminnassa, ja yksi heistä kertoi olevansa kiinnostunut myös Suomen Punaisen Ristin toiminnan kehittämisestä.

Kolmannessa kysymysosiossa vapaaehtoisilta kysytään mielipiteitä VAPINA-tyyppiseen ryhmätoimintaan osallistumisesta. Ensimmäisessä kysymyksessä vapaaehtoisille kerrotaan VAPINA-ryhmästä ja sen tarkoituksesta. Vapaaehtoisilta kysyttiin olisivatko he kiinnostuneita osallistumaan kyseiseen vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden yhteiseen ryhmätoimintaan, mikäli sitä järjestettäisiin heidän osastoissaan. Kymmenen vapaaehtoista kahdestatoista vastasi olevansa kiinnostuneita ja yksitoista koki vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden yhteisen ryhmätoiminnan tarpeelliseksi heidän osastolleen.

Ryhmätoiminnan sisällöstä kysyttäessä yksitoista vapaaehtoista halusi sekä asiantuntijoiden vierailuja, tietoisukuja ja lisäkoulutusta että uusimpiin päihde- ja seksuaaliterveystyön materiaaleihin ja työkaluihin tutustumista sisältäviä tapaamisia. Yhdeksän vapaaehtoista toivoi lisäksi toiminnan ja tempausten suunnittelua, ja kahdeksan toivoi myös vapaaehtoista keskustelua ja oleskelua. Yksi vapaaehtoisista oli toivonut tapaamisiin myös muuta sisältöä, mutta ei vastauksessaan selventänyt mitä.

Ryhmätapaamisten järjestämisen tiheydestä vapaaehtoisista suurin osa, eli viisi, oli sitä mieltä että tapaamisia tulisi järjestää puolen vuoden välein. Neljän mielestä tapaamisia voitaisiin järjestää kerran kahdessa kuukaudessa, kahden mielestä kerran kuukaudessa ja yhden mielestä harvemmin.

Yksitoista vapaaehtoista koki, että Oulun piirin sisällä pitäisi järjestää kaikkien osastojen päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöille yhteistä toimintaa. Toiminnan sisältöä kysyttäessä kymmenen vapaaehtoisista kannatti yhteisiä vapaamuotoisia tapaamisia, yhdeksän halusi yhteisiä lisäkoulutuksia ja asiantuntijoiden vierailuja ja kuusi toivoi yhteisiä tempauksia. Ryhmätapaamisista ja yhteisistä tempauksista tulisi kaikkien vastaajien mielestä ilmoittaa sähköpostilla. Lisäksi kuusi oli Facebookin ja kuusi Rednetin kannalla, kaksi toivoi ilmoitukset tekstiviestitse ja yksi kirjepostitse.

Yleistä-kysymysosoiossa haluttiin saada selville kenelle vapaaehtoiset suosittelisivat päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden yhteistä ryhmätoimintaa ja päihde- ja seksuaaliterveystyön koulutuksia. Kaikki kaksitoista vapaaehtoista suosittelisivat toimintoja nuorisotyöntekijöille ja yksitoista oman osastonsa muille päihde- tai seksuaaliterveystyöntekijöille. Kahdeksan suosittelisi sosiaalityöntekijöille ja seitsemän sekä seurakunnan työntekijöille, terveydenhuollon ammattilaisille että oppilaitosten henkilökunnille. Kuusi vapaaehtoista suosittelisi toimintoja opiskelijoille, neljä poliiseille ja kaksi muille toimijoille.

Kysyimme myös millaista apua, tukea tai ohjausta vapaaehtoiset toivoisivat Oulun piirin päihde- ja seksuaaliterveystyön yhdyshenkilöiltä. Useimmat vastaajista kertoivat olevansa tyytyväisiä nykytilanteeseen avun saamisessa ja he kokivat ns. taustaverkon antaman avun tärkeänä. Lisäksi vapaaehtoiset toivoivat tietoa nykytilanteesta kentällä, koulutuksia ja tapaamisia. Yksi vapaaehtoinen myös totesi haluavansa enemmän pyyntöjä lähteä esimerkiksi koululle valistamaan päihteiden käytöstä.

Vapaa kommentti-osioon vapaaehtoiset kirjoittivat kehittämisideoitaan tai toiveitaan vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden yhteistä ryhmätoimintaa koskien. Ideaa yhteisestä ryhmätoiminnasta kehuttiin hyväksi ja lisäksi kysymys kirjoitti muun muassa seuraavat vastaukset; *”Tapaamiset olisi hyvä olla myös vapaamuotoisia, mutta kaipaan asiantuntijavierailuja tai vierailuja alan hoitoyksiköihin tai ehkäisevää työtä tekeviin tahoihin. Ja ei mielellään Oulu keskeisesti vaan laajemmin*

huomioiden koko aluetta.” ja ”Edelliseen (kysyttäessä millaista apua tai tukea vapaaehtoiset toivoisivat yhdyshenkilöiltä) viitaten olisin toivonut juuri piirin alueella toimivien ihmisten yhteisiä juttuja. Se olisi ollut tarpeen varsinkin jos osastossa ei ole ollut muita ko. toimintamuotojen edustajia. Koen, että verkostoituminen olisi tässä se kaiken a ja o. Toki yhteistyötä on tehty kortsukeikoilla ja festareilla mutta vielä jotain muuta koska ei valtakunnallisiin jatkokoulutuksiin useinkaan ole mahdollista osallistua. Varsinkin pienet osastot kaipaisivat ”naapureidensa” tukea esimerkiksi tempausten järjestämisessä.”

6 POHDINTA

VAPINA-ryhmälle tarkoitettu kysely lähetettiin 72:lle vapaaehtoiselle ja heistä vain kuusi käytti aikaansa kyselyyn vastaamiseen. Vastausprosentti kyselyyn oli siis 8,3. Oulun piirin muiden osastojen päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöille tarkoitettu kysely lähetettiin 87:lle, ja siihen vastasi kaksitoista vapaaehtoista. Tähän kyselyyn vastausprosentti oli 13,7. Mistä näin alhaiset vastausprosentit johtuivat? Eikö suurin osa vapaaehtoisista ole päivittänyt päihde- ja seksuaaliterveystyön yhdyshenkilöille voimassaolevia sähköpostiosoitteitaan? Eikö kuun asento ollut oikea?

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (185, 2005) mukaan verkkokyselyn etuina ovat nopeus ja vaivaton aineiston keruun. Isoin kompastuskohta tällaisessa menetelmässä on vastauksien kato. Tutkimuksen aihepiirillä ja kohderyhmän koolla on merkitystä siihen, kuinka suureksi kato muodostuu. Suurelle kohderyhmälle, eli valikoimattomalle joukolle lähetetty kysely ei yleensä tuota kovin korkeaa vastausprosenttia, korkeintaan 30-40%:n luokkaa. Jos lomake taas lähetetään jollekin erityiselle ryhmälle ja aihepiiri sattuu olemaan heidän mielestään tärkeä, voidaan odottaa korkeampaa vastausprosenttia. Tämän opinnäytetyön kyselytutkimukset lähetettiin tutkimusryhmän mielestä erityisryhmille, mutta silti vastausprosentit olivat alhaiset. Eivätkö vapaaehtoiset päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijät Oulun piirin alueella vain siis kokeneet kyselytutkimuksen aihetta tärkeäksi?

Yksitoista vapaaehtoista kahdestatoista Oulun piirin muiden osastojen kyselyyn vastanneista koki VAPINA-tyyppisen ryhmätoiminnan hyödylliseksi osastolleen. Kymmenen heistä oli kiinnostunut olemaan osana toimintaryhmää. VAPINA-ryhmän kyselyssä emme tajunneet tutkimusryhmämme kanssa tällaisia kysymyksiä edes esittää, sillä koimme automaattisesti VAPINA-ryhmäläisten kokevan ryhmätoimintansa tarpeelliseksi. Näin jälkempäin ajateltuna olisi tuo näkökulma ollut hyödyllistä selvittää, sillä jos VAPINA-ryhmäläiset kokisivat ryhmätoimintansa tarpeelliseksi ja hyödylliseksi, tätä tutkimusta ei olisi välttämättä ollut aiheellista edes toteuttaa.

Suurin osa kumpaankin kyselyyn vastanneista toivoi VAPINA-tapaamisten sisältöön eritoten asiantuntijavierailuja, tietoisukuja ja lisäkoulutusta sekä uusimpiin päihde- ja

seksuaaliterveystyön työkaluihin ja menetelmiin tutustumista. Vaikka toiminnan ja tempausten suunnittelu ja vapaa keskustelu eivät jääneet vapaaehtoisten toivomuksissa kovinkaan kauas, on aikaisempia VAPINA-ryhmän tapaamisia markkinoitu nimenomaan päihde- ja seksuaaliterveystyön vapaaehtoisten ryhmähenkeä yhdistävänä vapaamuotoisena toimintana. Kiinnostuisivatko vapaaehtoiset enemmän, jos heitä houkuteltaisiin osallistumaan tapaamisiin esimerkiksi uusien menetelmien oppimisen varjolla?

Tapaamisten ja tempausten ilmoittamisessa suurin osa vapaaehtoisista oli sähköpostin ja Facebookin kannalla. VAPINA-ryhmällä ei ole vielä omia Facebook-sivuja, vaikka koordinaattorit ovat niiden luomista suunnitelleetkin. Koska Facebook on niin suosittu sosiaalisen median palvelu, vapaaehtoisille voisi olla helpompaa ja luonnollisempaa saada tiedotteita ryhmän toiminnasta suoraan uutisjanansa kautta. Lisäksi tämänkaltaisen lähestymistavan mahdollisuutena koen sen, että ainakin allekirjoittanut tarkastaa useammin Facebookinsa kuin sähköpostinsa. On otettava huomioon, että osa vapaaehtoisista saattaa toimia samoin.

Itse kehittämisideoita tai -toiveita ei VAPINA-kyselyyn vastanneilta herunut, vaikka siihen mahdollisuus annettiin. Sen sijaan Oulun piirin kyselyyn vastanneilta tuli muutamia huomionarvoisia toiveita. Eräs vapaaehtoinen kertoi kaipaavansa asiantuntijavierailuja, ja oli myös kiinnostunut vierailuista alan hoitoyksiköihin tai ehkäisevän työn tahoihin. Koko piirin aluetta toivottiin huomioitavan toiminnassa, eikä suunniteltavan pelkästään Oulu-keskeisesti. Lisäksi verkostoituminen koettiin tärkeäksi; eräs vapaaehtoinen ehdotti koko piirin osastojen yhteistä toimintaa. Tämän toivottiin lisäävän yhteistyön kiinnostusta esimerkiksi sellaisten osastojen välillä, joissa päihde- tai seksuaaliterveystyöntoimijoita on vähän. Oulun piirissä toimii sellaisia osastoja, joissa päihde- tai seksuaaliterveystyöntoimijoita saattaa olla vain yksi. Tällaiset osastot tarvitsevat toimintansa ylläpitämiseksi tai tapahtumien järjestämiseksi ns. naapuriapua.

Vaikka vastauksia kyselyihin saatiin loppujen lopuksi vähän, toivon niistä silti olevan hyötyä VAPINA-ryhmän toiminnan kehittämiseksi. Toiminnan kehittämisen seuraavaksi askeleeksi ehdotan koordinoijien harkitsevan vakavasti VAPINA-toiminnan markkinoinnin uudistamista. VAPINA-ryhmälle tulisi luoda oma ryhmä Facebookiin, jotta saataisiin tavoitettua enemmän vapaaehtoisia. Sähköpostiviesteillä vapaaehtois-

ten pommittaminen voitaisiin hoitaa entiseen tapaan, mutta tavallaan tukien ja muistuttaen toiminnasta Facebookin taustalla. Sähköpostien lähettämistä kannattaa jatkaa myös siksi, että kaikilla vapaaehtoisilla ei välttämättä ole Facebook-tiliä. Tämän lisäksi VAPINA-tapaamisten sisällön suunnitteluun tulee panostaa huomattavasti enemmän kuin aikaisemmin. Vapaaehtoiset toivovat oppivansa tapaamisissa jotain uutta, joten heille tulisi tuottaa ja keksiä sisältöä, mistä oppia. Ehdotukset asiantuntijavierailuista kannattaa ottaa vakavasti ja käyttää hyödyksi, lisäksi ideat VAPINA-retkistä alan laitoksiin/yksiköihin kuulostavat ainakin allekirjoittaneen mielestä korvan taakse laitettavilta.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:3.

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Mieli 2009 –työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015.

Kouluterveyskysely 2011: Pohjois-Pohjanmaan raportti;
http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/Tulokset_alueittain/Psuomi/Ppmaa/Pohjois-Pohjanmaa_2011_OK.pdf

Backman, H. (2011) Valintojen Viidakko – Osallistavan toimintapelin ohjaajan opas. Suomen Punainen Risti, Pähdetyö.

Sahlberg, P & Sharan, S. (toim.) 2002. Yhteistoiminnallisen oppimisen käsikirja. Porvoo. WS Bookwell Oy.

Harju, A. (2003) Yhteisellä asialla – Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Dark Oy

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2009) Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2005) Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hytönen, Y. 2002. Ihminen ihmiselle – Suomen Punainen Risti 1877-2002. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Jyrinki, E. (1977). Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Yläne, S., Paavilainen, E. (2011). Tutkimuksen voimasanat. WSOYpro Oy.

Valli, R. 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Internet

Katsottu 24.10.2013

- (1) <http://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/historia>
- (2) <http://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/suomen-punainen-risti>
- (3) <http://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/suomen-punainen-risti/seitseman-periaatetta>

Katsottu 27.10.2013

- (4) <http://www.punainenristi.fi/tule-mukaan/hiv-aids-tyohon>
- (5) <http://www.punainenristi.fi/materiaali/kumikoulu-ja-kondomiajokortti>
- (6) <http://www.punainenristi.fi/tule-mukaan/festaripaivystajaksi>
- (7) <http://www.punainenristi.fi/tule-mukaan/paihde-tyohon>

(8) <http://www.punainenristi.fi/tapahtumat/varhaisen-puuttumisen-kurssi-keino-puuttua-paihteiden-kayttoon>

Katsottu 4.11.2013

(9)

http://rednet.punainenristi.fi/sites/rednet.mearra.com/files/tiedostolataukset/Yleisohjeistus%20p%C3%A4ihdety%C3%B6n%20vapaaehtoisille_0.pdf

(10)

http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/kumikoulu_kondomiajokortti.pdf

(11)

<http://rednet.punainenristi.fi/sites/rednet.mearra.com/files/tiedostolataukset/Tilastokirja%202012.pdf>

(12) http://www.kssotu.fi/versoava/media/Vapehttoim_KEHITTY.pdf

Katsottu 13.11.2013

(13)

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0254:FIN:FI:PDF>

(14) <http://ept-materiaalitietokanta.fi/?i=107104&v=401>

(15)

http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/sarkyvaaesite_2013.pdf

(16)

http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/paihdetyon_esite.pdf

(17)

http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/en_kayta_aineisto_2013.pdf

Katsottu 16.2.2013

(18) <http://justwearit.fi/tietoa-sivustosta/opettajille/>

(19)

[http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopakettit/amis/seksuaaliterveys/seksuaalikasvat
us](http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopakettit/amis/seksuaaliterveys/seksuaalikasvat
us)

Katsottu 24.11.2013

(20) <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/371e1e08-9bc1-47ea-81aa-68b04f27088c>

LIITTEET

Liite 1

Kysely VAPINA-ryhmälle

Hei vapaaehtoinen!

Suomen punaisen ristin Oulun osastossa toimii päihde- ja seksuaaliterveystyön vapaaehtoisten ryhmä VAPINA, jonka toimintaan ovat tervetulleita kaikki osaston Päne-, Varpu- ja Hiv/seksuaaliterveystyön koulutetut vapaaehtoiset.

Ryhmän toiminnan kehittämiseksi olemme saaneet Humanistisesta ammattikorkeakoulusta opiskelija Virpi Paason tekemään opinnäytetyön. Opinnäytetyönä toteutetaan kysely, jossa kartoitetaan osaston vapaaehtoisten mielipiteitä ryhmätoiminnasta ja sen kehittamisestä.

Pyytäisimme siis sinua käyttämään muutaman minuutin aikaasi kyselyyn vastaamiseen ja mielipiteesi esiin tuomiseen. Jokainen vastaus on tärkeä ja auttaa meitä kehittämään toimintaamme! Mikäli haluat osallistua tuotepakettien arvontaan, jätä kyselyn lopussa olevaan osioon nimesi ja puhelinnumerosi. Kaikki tiedot ovat luottamuksellisia, eikä niitä toimiteta muille tahoille. Vastausaikaa on 10.4.2013 asti.

Ystävällisin terveisin,
VAPINA-koordinaattorit Heidi ja Laura
HUMAKin opiskelija Virpi
*Pakollinen

Taustatiedot

Sukupuoli *

- Nainen
- Mies

Ikä *

- Alle 20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- Yli 60

Mitä SPR:n järjestämiä koulutuksia olet suorittanut? *

Voit valita useamman vaihtoehdon

- Päihdeneuvojakoulutus
- Varhaisen puuttumisen koulutus

- HIV- ja seksuaaliterveystyön koulutus
- Ensiapukurssi
- Ystävöiminnan peruskurssi
- Nuorisotoiminnan koulutukset
- Monikulttuurisuustoiminnan koulutukset

Suomen Punaisen Ristin toiminta

Missä SPR:n toimintaryhmissä olet mukana?

Toimintaryhmillä tarkoitetaan esimerkiksi VAPINA-ryhmää, ensiapuryhmää jne.

Kuinka usein osallistut toimintaryhmien toimintaan? *

- Kerran kuukaudessa tai useammin
- 2-3 kuukauden välein
- 2-3 kertaa vuodessa
- Harvemmin
- En ole osallistunut ryhmätoimintaan

Haluisitko osallistua ryhmätoimintaan enemmän? *

- Kyllä
- Nykyinen osallistumistasoni on riittävä

Kuinka kauan olet ollut SPR:n toiminnassa mukana? *

Kysymyksellä tarkoitetaan ryhmätoimintaan, tapahtumiin ja tempauksiin osallistumista, sekä esimerkiksi yksittäisiä kouluvierailuja tai kondomiajokortin vetämistä.

- Alle vuoden
- 1-5 vuotta
- 6-9 vuotta
- Yli 10 vuotta
- Olen käynyt koulutuksen/koulutuksia, mutta en ole osallistunut toimintaan

VAPINA-toiminta

Mitkä päihde- ja seksuaaliterveystyön koulutuksissa opetetut menetelmät ovat olleet kiinnostavimpia? *

Menetelmillä tarkoitetaan esimerkiksi kondomiajokorttimateriaalia.

Mitä päihde- ja seksuaaliterveystyön koulutuksissa opittuja menetelmiä olet hyödyntänyt vapaaehtoistyössäsi?

Millaisessa päihde- ja seksuaaliterveystyön toiminnassa haluaisit olla mukana? *

Tässä kysymyksessä toiminnalla tarkoitetaan esimerkiksi festarityötä, teema-
viikkoja ja tempauksia.

VAPINA-ryhmän tapaamiset

Minkälaista sisältöä haluaisit VAPINA-ryhmän tapaamisiin? *
Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Vapaamuotoista keskustelua ja oleskelua
- Asiantuntijoiden vierailuja
- Toiminnan ja tempausten suunnittelua
- Tietoiskuja ja lisäkoulutusta
- Uusimpiin päihde- ja seksuaaliterveystyön materiaaleihin ja työkaluihin tutustumista
- Muu:

Kuinka usein VAPINA-ryhmän tapaamisia pitäisi järjestää? *

- Kaksi kertaa kuukaudessa
- Kerran kuukaudessa
- Kerran kahdessa kuukaudessa
- Puolen vuoden välein

- Harvemmin

VAPINA-ryhmän tiedottaminen

Miten/missä VAPINA-ryhmän järjestämistä tapaamisista ja tempauksista tulisi ryhmän jäsenille tiedottaa? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Rednetissä
- Facebookissa
- Sähköpostilla
- Kirjepostilla
- Tekstiviestillä
- Twitterissä
- Muu:

Keille suosittelisit VAPINA-ryhmää ja päihde- ja seksuaaliterveystyön kursseja? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- nuorisotyöntekijöille
- poliiseille
- sosiaalityöntekijöille
- seurakunnan työntekijöille
- terveydenhuollon ammattilaisille
- oppilaitosten henkilökunnalle
- opiskelijoille
- Muu:

Yleistä

Millaista apua, tukea tai ohjausta toivoisit päihde- ja seksuaaliterveystyön vapaaehtoistyöhösi?

Vapaa kommentti. Tähän kohtaan voit kirjoittaa kehittämisideoita tai toiveita VAPINA-ryhmän toimintaa koskien.

Arvomme vastanneiden kesken tuotepaketteja. Mikäli haluat osallistua arvontaan, kirjoita nimesi ja puhelinnumerosi alla olevaan kenttään. Ilmoitamme voittajille henkilökohtaisesti.

Kiitos vastauksistasi!

Liite 2

Kysely SPR:n Oulun piirin Päne-, Varpu- ja HIV/Seksuaaliterveystyön koulutetuille vapaaehtoisille

Hei vapaaehtoinen!

Olen opiskelija Virpi Paaso Humanistisesta ammattikorkeakoulusta. Teen opintoihini liittyvää kehittämisprojektia ja opinnäytetyötä Punaisen Ristin päihde- ja seksuaaliterveystyön ohjelmista. Tarkoituksenani on kehittää Oulun piirin alueen päihde- ja seksuaaliterveystyön toimintaa. Opinnäytetyönä toteutetaan kysely, jossa kartoitetaan vapaaehtoisten mielipiteitä toiminnan kehittämisestä ja ryhmätoiminnan käynnistämisen mahdollisuuksista.

Pyytäisin siis sinua käyttämään muutaman minuutin aikaasi kyselyyn vastaamiseen ja mielipiteesi esiin tuomiseen. Jokainen vastaus on tärkeä ja auttaa kehittämään toimintaa! Mikäli haluat osallistua tuotepakettien arvontaan, jätä kyselyn lopussa olevaan osioon nimesi ja puhelinnumerosi. Kaikki tiedot ovat luottamuksellisia, eikä niitä toimiteta muille tahoille. Vastausaikaa on 10.4.2013 asti.

Lisätietoja voi kysyä minulta (virpi.paaso@humak.edu) tai Oulun piirin nuorisotoiminnan suunnittelija Pauliina Tirolta (pauliina.tirol@punainenristi.fi)

*Pakollinen

Taustatiedot

Sukupuoli *

- Nainen
- Mies

Ikä *

- Alle 20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- Yli 60

Mitä SPR:n järjestämiä koulutuksia olet suorittanut? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Päihdeneuvojakoulutus
- Varhaisen puuttumisen koulutus
- HIV- ja seksuaaliterveystyön koulutus
- Ensiapukurssi
- Ystävätoiminnan peruskurssi

- nuorisotoiminnan koulutukset
- monikulttuurisuustoiminnan koulutukset

Missä Oulun piirin osastossa toimit? *

SPR:n toiminta

Missä SPR:n osastosi toimintaryhmissä olet mukana? *

Toimintaryhmällä tarkoitetaan esimerkiksi ensiapuryhmää jne.

Kuinka usein olet osallistunut toimintaryhmien toimintaan?

- Kerran kuukaudessa tai useammin
- 2-3 kuukauden välein
- 2-3 kertaa vuodessa
- Harvemmin
- En ole osallistunut ryhmätoimintaan

Haluaisitko osallistua osastosi toimintaan enemmän? *

- Kyllä
- Nykyinen osallistumistasoni on riittävä

Kuinka kauan olet ollut mukana SPR:n toiminnassa? *

Kysymyksellä tarkoitetaan ryhmätoimintaan, tapahtumiin ja tempauksiin osallistumista, sekä esimerkiksi yksittäisiä kouluvierailuja ja kondomiajokortin vetämistä.

- Alle vuoden
- 1-5 vuotta
- 6-9 vuotta
- Yli 10 vuotta

Mitkä eri koulutuksissa opetetut menetelmät ovat olleet kiinnostavampia? *

Esimerkiksi kondomiajokorttimateriaali jne.

Mitä koulutuksissa opittuja menetelmiä olet hyödyntänyt vapaaehtoistyössäsi?

Millaisessa toiminnassa haluaisit olla mukana? *
Esimerkiksi festarityö, tempaukset jne.

Tapaamiset

Oulun osastossa toimii päihde- ja seksuaaliterveystyön vapaaehtoisten ryhmä VAPINA, jonka toimintaan ovat tervetulleita kaikki osaston Päne-, Varpu- ja HIV/Seksuaaliterveystyön koulutetut vapaaehtoiset. Ryhmän tavoitteena on koota vapaaehtoiset päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijät yhteen viettämään aikaa ja suunnittelemaan toimintaa. Ryhmä kokoontuu n. neljä kertaa vuodessa. Olisitko kiinnostunut osallistumaan vapaaehtoisten koulutettujen päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden ryhmätoimintaan, jos sellaista järjestettäisiin osastossasi? *

- Kyllä
- En

Kokisitko vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden ryhmätoiminnan tarpeelliseksi osastollesi? *

- Kyllä
- En

Jos tällaista ryhmätoimintaa järjestettäisiin osastossasi, minkälaista sisältöä haluaisit ryhmän tapaamisiin? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Vapaamuotoista keskustelua ja oleskelua
- Asiantuntijoiden vierailuja
- Toiminnan ja tempausten suunnittelua

- Tietoisku ja lisäkoulutusta
- Uusimpiin päihde- ja seksuaaliterveystyön materiaaleihin ja työkaluihin tutustumista
- Muu:

Kuinka usein mielestäsi kyseisiä ryhmätapaamisia pitäisi järjestää? *

- Kaksi kertaa kuukaudessa tai useammin
- Kerran kuukaudessa
- Kerran kahdessa kuukaudessa
- Puolen vuoden välein
- Harvemmin

Pitäisikö mielestäsi SPR:n Oulun piirin alueella järjestää yhteistä, kaikkien osastojen vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden toimintaa? *

- Kyllä
- Ei

Jos Oulun piirin vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden yhteistä toimintaa tulisi mielestäsi järjestää, millaista sen tulisi olla?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Yhteisiä lisäkoulutuksia ja asiantuntijoiden vierailuja
- Yhteisiä tempauksia
- Yhteisiä vapaamuotoisia tapaamisia
- Muu:

Nimeä ne osastot, joiden kanssa olisi mielestäsi luonnollisinta tehdä yhteistyötä kyseessä olevan ryhmätoiminnan osalta?

Tiedottaminen

Miten/missä ryhmän järjestämistä tapaamisista ja tempauksista tulisi tiedottaa? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Rednetissä
- Facebookissa
- Twitterissä
- sähköpostilla

- tekstiviestillä
- kirjepostilla
- Muu:

Yleistä

Keille erityisesti suosittelet vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden yhteistä ryhmätoimintaa ja päihde- ja seksuaaliterveystyön koulutuksia? *
Voit valita useamman vaihtoehdon.

- nuorisotyöntekijöille
- poliisille
- sosiaalityöntekijöille
- seurakunnan työntekijöille
- terveydenhuollon ammattilaisille
- opiskelijoille
- oppilaitosten henkilökunnalle
- osastosi vapaaehtoisille päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöille
- Muu:

Millaista apua, tukea tai ohjausta toivoisit Oulun piirin päihde- ja seksuaaliterveystyön yhdyshenkilöltä?

Vapaa kommentti. Tähän kohtaan voit kirjoittaa kehittämissideoita tai toiveita vapaaehtoisten päihde- ja seksuaaliterveystyöntekijöiden yhteistä ryhmätoimintaa koskien.

Arvomme vastanneiden kesken tuotepaketteja. Mikäli haluat osallistua arvontaan, kirjoita nimesi ja puhelinnumerosi alla olevaan kenttään. Ilmoitamme voittajille henkilökohtaisesti.

Kiitos vastauksistasi!